

Helhedsorienteret uddannelsespolitik

– læring for børn, unge og voksne

23. september 2009 i Island

*NB! Reception for konferencedeltagere
tirsdag den 22. september kl. 19.30
på Kunstmuseet Asmundasalur*

Læring sker hele livet og alle steder. Men hvornår har vi lært nok? Og hvor skal vi lære alt det, som vi har brug for som borgere i det moderne samfund? Et samfund i konstant forandring og udvikling.

Vi begynder vores formelle læring i et uddannelsessystem – nogle mener, det allerede begynder i børnehaven, andre at det først sker i grundskolen – vi fortsætter i ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser. Vi kommer ud på arbejdsmarkedet som sælger, sygeplejerske, elektriker, byplanlægger eller ... Og vi efteruddanner os.

Men hvordan får vi det bedste ud af dette system? Og hvordan får vi skabt et uddannelsessystem, som anerkender, at læring sker alle steder i samfundet? Et system, som også skaber et aktivt samspil med den megen læring, der hver dag sker på vores arbejdspladser? Og forstår – og udnytter – at meget af det, vi har brug for at lære, bedst og helt naturligt sker, mens vi er dybt optaget af noget andet?

På denne dialogkonference stilles skarpt på, hvordan vi i Norden skaber de bedste rammer for læring – for alle gennem hele livet.

Dig og alle de andre kloge mennesker

Nordisk Ministerråd og det islandske formandskab vil med konferencen skabe et levende debatforum med engagerede og vidende mennesker, som er optaget af, hvordan vi får skabt fleksible og moderne uddannelsessystemer i Norden. Vi har derfor inviteret skoleledere, undervisere, forskere, centrale beslutningstagere og repræsentanter fra både arbejdsmarkedet og uddannelsesverdenen. Vi har også inviteret elever og studerende – så de unges

erfaringer og synspunkter er repræsenterede. Og du vil få mulighed for at tale med dem alle.

Vi har bestræbt os på at indrette et lærerigt og utraditionelt konferenceforum, hvor vi deler viden og udveksler erfaringer i alle hjørner af den store sal. Konsulentfirmaet Elsborg & Schantz faciliterer dagens debatter. Elsborg & Schantz arbejder med læring i arbejdslivet og er eksperter i at omdanne konferencer til innovative

læringsmiljøer, hvor alle naturligt kommer til orde.

Dialogkonferencen indgår som en del af initiativet „Lære- og dialogforum“, som er en del af Nordisk Ministerråds satsning på globalisering. Med lære- og dialogforum sætter Nordisk Ministerråd fokus på at anvende den moderne viden om læring til at skabe spændende og udbytterige læringsmiljøer i praksis.

Højt til loftet

Der er spørgsmål nok at tage fat i på dialogkonferencen.

Vi har budt den nyeste viden om læring indenfor i rummet. Dekan ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole Lars Qvortrup har

omfattende viden om individuelle og organisatoriske læreprocesser og er samtidig engageret i, hvordan vi får udnyttet denne viden til at skabe fleksible og moderne uddannelsessystemer, der omfatter alle i vores samfund.

Du vil opleve en formiddag præget af oplæg og dialog med Lars Qvortrup, og gennem hele dagen vil vi sammen med Lars skabe et refleksions- og debatrum med højt til loftet.

Input til det videre arbejde

Dialogen fører til noget.

På konferencen sørger konsulentfirmaet Elsborg og Schantz for, at der bliver slået sløjfer på de teoretiske diskussioner, og vi får god mulighed for at overveje det helt centrale spørgsmål: „Hvordan kan jeg bruge

konferencens input, når jeg kommer hjem – i klasserummet, i skolen, på arbejdspladsen, i departementet og i Nordisk Ministerråd?“

Fra oplæg, tematiske diskussioner og de fælles debatter samler vi pointer og gode ideer til, hvordan der kan

arbejdes videre med at skabe fleksible og moderne uddannelsessystemer i Norden. Vi præsenterer dem på Lære- og dialogforums hjemmeside og følger op med nye input, når der gøres erfaringer med at anvende ideerne i praksis.

Dine meninger er vigtige

Hvad synes du er mest interessant at sætte fokus på?

Også inden dialogkonferencen vil vi gerne have dine bud. Skriv dine bud, når du tilmelder dig, og du vil allerede her være med til at sætte

rammerne – både for indholdet i de tematiske diskussioner og for indholdet i Lars Qvortrups oplæg.

Sådan tilmelder du dig

Konferencen holdes på Grand Hotel Reykjavik onsdag kl. 09.00–kl. 17.00 med middag kl. 19.00 på Restaurant Perlan.

Se praktiske oplysninger og tilmeld dig til konferencen på hjemmesiden www.dialognorden.org

Helhedsorienteret uddannelsespolitik

– læring for børn, unge og voksne

Tirsdag den 22. september 2009

Kunstmuseet Asmundarsalur

19.30–20.00

Island byder velkommen til os alle

Velkomst ved Vilhjálmur Lúdvíksson

Ministeriet for Undervisning, forskning og kultur, Island

20.00–22.00

Networking i uformelle rammer

Ved konferencens facilitatorer Anne Louise Schantz og Steen Elsborg

Mød de øvrige konferencedeltagere i nye rammer for networking.

Det bliver anderledes og udfordrende!

Først og fremmest bliver det uformelt og sjovt. Kom og vær med!

Onsdag den 23. september 2009

Grand Hotel Reykjavik

Katrín Jakobsdóttir

09.00–09.30

Vi mødes til kaffe/te og registrering

09.30–09.45

Åbning af konferencen

Islands undervisningsminister Katrín Jakobsdóttir åbner konferencen

09.45–10.00

Dialogkonferencens indhold og proces

Ved dagens facilitatorer Steen Elsborg & Anne Louise Schantz

Konferencens proces sigter på at skabe et „summende“ rum af aktive deltagere, som udveksler erfaringer og deler viden og bruger hinanden til at skabe udbytterige refleksioner.

Du introduceres her til konferencens indhold og succeskriterier.

10.00–12.30

Helhedsorienteret læring for børn, unge og voksne

Professor Lars Qvortrup, dekan ved Danmarks Pædagogiske Universitets-skole (DPU), Århus Universitet

Lars Qvortrup åbner dagens debatter. Lars har en omfattende viden om læreprocesser, og den vil han trække på, når han giver sit bud på blandt andet følgende tre spørgsmål:

- Hvordan kan vi optimere kompetenceudviklingen i vores samfund til at møde den stigende forandringshastighed og kompleksitet, som præger udviklingen?
- Hvordan kan vi fra børnehaven over grundskole til de videregående uddannelser og voksnes læring indrette os, så vi bedst muligt får fat i det store potentiale for læring, der eksisterer gennem hele livet?
- Hvordan kan vi indrette systemerne til at skabe aktivt samspil med den megen læring, der hver dag udvikles på vores arbejdspladser?

Der bliver tale om flere mindre oplæg, så du får god lejlighed til at reflektere over pointerne sammen med de andre deltagere og komme i dialog med Lars Qvortrup.

12.30–13.30

Frokost/lunch

Lars Qvortrup

Lars Qvortrup er magister i sprog- og medievidenskab og har tidligere været bl.a. professor i medievidenskab på såvel Aalborg Universitet som på Syddansk Universitet og har desuden været direktør for forskningscentret Knowledge Lab samme sted. Siden 2007 har Lars Qvortrup været dekan på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet. Siden 1977 har Lars Qvortrup skrevet og redigeret flere end 35 bøger samt en række artikler i danske og internationale artikelsamlinger. Lars Qvortrup har desuden forelæst på en lang række universiteter over hele verden.

13.30–15.00

Markedsplads med tematiske diskussioner

Efter frokost/lunch omdanner vi konferencesalen til en markedsplads med tematiske diskussioner om centrale emner. Vi har stor fælles kulturel kapital i Norden og det er oplagt, at vi kan skabe megen læring ved at udveksle erfaringer med hinanden.

Du kan deltage i erfaringsudveksling og diskussioner med afsæt i følgende overskrifter:

1. Hvordan får vi skabt fleksible uddannelsessystemer?
2. Hvordan skaber vi øget motivation for uddannelse og læring?
3. Hvordan skal vi bedst muligt specificere og vurdere kompetencer?
4. Hvad skal vi kunne i fremtiden? Hvordan bliver samspillet mellem læring i uddannelsessektoren og læring i arbejdslivet?
5. Hvordan får vi åbnet for kreativitet og entreprenørskab i alle uddannelser – fra grundskole til universitet?
6. Hvordan sikrer vi, at de unge ikke forlader uddannelsessystemet?
7. Hvordan skal vi arbejde med vejledningssystemet? Hvem er fremtidens rådgivere og karrierevejledere?

Inden for hver temagrube skaber vi en proces med diskussioner og refleksioner på kryds og tværs. I temagruppen beslutter I hvilke problemstillinger og gode ideer, der skal bringes videre til debatforum i konferencesalen.

Allerede inden konferencen kan du præge indholdet i temadiskussionerne ved i din tilmelding at skrive hvilke spørgsmål, du ønsker sat på dagsordenen. I den vedlagte beskrivelse kan du se de spørgsmål, der danner afsættet for temadiskussionerne.

På selve dagen bestemmer du hvilket tema, du ønsker at medvirke i – og som på enhver anden markedsplads bliver det muligt at skifte tema undervejs.

15.00–15.30

Pause med kaffe og kage

15.30–16.30

Videndeling og debatforum

Efter kaffepausen bryder vi den tematiske opdeling. I stedet samles vi inden for de områder, som vi kommer fra. På tværs af landene sættes dagens diskussioner til refleksion og debat, og i salen diskuteres nogle af vinklerne med Lars Qvortrup.

16.30–17.00

Refleksion på konferencen

Indledes af Páll Skulason, professor i filosofi, tidligere rektor ved Islands Universitet

Hvad har givet udbytte – hvilke nye erkendelser er skabt? I får alle god mulighed for at overveje det helt centrale spørgsmål: „Hvordan kan jeg bruge konferencens input, når jeg kommer hjem i klasserummet, i skolen, på arbejdspladsen, i departementet og i Nordisk Ministerråd?“

18.45

Fælles afgang til festmiddag

19.00

Festmiddag, Restaurant Perlan

Konferencen afsluttes med festlig middag i Restaurant Perlan med panoramaudsigt over Reykjavik – se mere på www.perlan.is (der vil være bus tilbage til hotellet kl. 22.30, kl. 23.30 og kl. 00.30)

Markedsplads med tematiske diskussioner

1. Hvordan får vi fleksible uddannelsessystemer?

Målet er et uddannelsessystem, der er fleksibelt og hænger godt sammen; fra børnehave til grundskole, til ungdomsuddannelse, til videregående uddannelser, til arbejdsmarkedet, til efteruddannelse. Kan vi udvikle uddannelsespolitikker og -systemer i de nordiske lande, så de i højere grad tilpasses de individuelle ønsker og de samfundsopgaver, som skal løses? Hvordan kan vi etablere dialog og samarbejdsrelationer mellem de enkelte niveauer, der sikrer dette? Hvordan sikres arbejdsmarkedets parters og virksomhedernes medvirken i erhvervsuddannelserne? Hvad er de gode erfaringer? Hvad kan vi lære af hinanden?

2. Hvordan skaber vi øget motivation for uddannelse og læring?

Motivation til uddannelse tænkes traditionelt som et forhold, der kommer inde fra og er bundet til den enkelte. Men motivation til uddannelse og læring er jo et dynamisk forhold, der i høj grad udvikles i situationen! Vi må have inddraget denne viden. Hvordan gør vi det? Hvad er det, der skaber motivation for læring blandt børn, unge og voksne? Hvordan kan uddannelsesinitiativerne i sig selv medvirke til at udvikle motivation? Kan vi eksempelvis medvirke til at skabe motivation for uddannelse ved at inddrage den uformelle læring som læringselement på de forskellige uddannelsesniveauer? Og kan vi i højere grad gøre brug af vores viden om succeserne i erhvervsuddannelser og generelt skabe øget motivation gennem et styrket samspil mellem teori og praksis – mellem skolens og arbejdspladsernes læreprocesser?

3. Hvordan skal vi bedst muligt specificere og vurdere kompetencer?

På tværs af aldersgrupper og uddannelsessystemer er det centralt at specificere og vurdere de kompetencer, der er til stede. Ellers er det jo vanskeligt at anerkende og udvikle dem! Er arbejdet med målbeskrivelser i uddannelserne vejen frem for at skabe et fundament for et fleksibelt og åbent uddannelsessystem? Kan vi lære af arbejdet med nationale kvalifikationsrammer (NQF)? Hvordan kan vi blive bedre til at validere ikke formel og uformel læring?

4. Hvad skal vi kunne i fremtiden? Hvordan bliver samspillet mellem læring i uddannelsessektoren og læring i arbejdslivet?

Sammen med helt grundlæggende færdigheder såsom læse-, skrive-, regne- og IT-færdigheder er en lang række nøglekompetencer nødvendige for at den enkelte kan deltage aktivt i det moderne arbejdsliv og demokrati. I stigende omfang lægges der vægt på faktorer, der har betydning for det enkelte menneskes personlige udvikling og samfundsdeltagelse. Civil bevidsthed, kommunikativ kompetence, kulturel forståelse, kreativitet og entreprenørskab synes at stå helt centralt i den sammenhæng. Er det både i overensstemmelse med individets og erhvervslivets behov? Hvordan sikrer vi en balance mellem disse nøglekompetencer? Hvordan sikrer vi veje til at styrke dem i uddannelsessystemet?

5. Hvordan får vi åbnet for kreativitet og entreprenørskab i alle uddannelser – fra grundskole til universitet?

De kreative og innovative evner er et vigtigt fundament for videnssamfundet. Hvordan får vi skabt et dynamisk samspil med

erhvervslivet i både ungdomsuddannelser og videregående uddannelser? Kan vi skabe rammer, så unge iværksættere i højere grad kan uddanne sig og udforske erhvervslivets muligheder – på samme tid? Hvordan kan studie- og erhvervsvejledningen bidrage til at udvikle de unges innovative potentialer?

6. Hvordan sikrer vi, at de unge gennemfører uddannelserne?

Det er et fundamentalt vigtigt mål at flere unge gennemfører en uddannelse. Der er brug for en tidlig indsats – men hvordan? Og hvornår er det tidligt nok? Hvordan kan de enkelte niveauer i uddannelsessystemet hver for sig og sammen bidrage til at modvirke frafald? Handler det om øget indbyrdes kommunikation og samarbejde? Er det i overgangene mellem de forskellige systemer at problemerne opstår? Hvordan gøres ungdomsuddannelserne attraktive for alle, så alle oplever uddannelse meningsfuldt og kun modvilligt vælger den fra? Kan vi blive bedre til at koble uddannelsessystemerne til landenes arbejdsmarkedspolitik?

7. Hvordan skal vi arbejde med vejledningssystemet? Hvem er fremtidens rådgivere og karrierevejledere?

I takt med den voksende kompleksitet og det øgede fokus på det enkelte individs udvikling i uddannelsessystemet bliver vejleders rolle stadig mere central. Hvordan sikrer vi en vejledning, som understøtter fastholdelse og mindsker frafald? Hvordan sikrer vi, at sårbare grupper – fx teenagere og unge voksne – ikke falder ud af systemet i krydsfeltet mellem arbejdsformidling, skole og erhvervsliv? Hvordan kan vejlederne samarbejde med erhvervslivet? Hvor og hvordan skabes succeserne i vejledningssystemet i dag?